

Lindy van Vliet

directeur - Bestuurder Cliëntenbelang

FINSE MOED, NEDERLANDSE KANSEN: WAT WE KUNNEN LEREN VAN EEN RADICALE HERVORMING

De Finse gezondheids- en welzijnshervorming biedt een opvallend fris perspectief: menselijker, centraler gestuurd en met meer durf. Wat betekenen deze lessen voor de zoektocht in Nederland naar een duurzaam, inclusief en toekomstbestendig stelsel?

Een ander mensbeeld aan de basis

“Het is normaal om zorg nodig te hebben en voor elkaar te zorgen.” Dat perspectief vormt een belangrijke basis onder de hervorming van het Finse gezondheids- en welzijnssysteem in 2023. Het klassieke onderscheid tussen de gezonde burger en de zieke patiënt is bewust losgelaten. Bijna twintig jaar geleden zagen de Finnen al dat dit onderscheid onhoudbaar zou worden in een samenleving met sterke vergrijzing en meer chronische aandoeningen.

Door te kiezen voor een ander perspectief, ontstaat ruimte voor het volledige spectrum van mens-zijn: kwetsbaarheid én kracht, afhankelijkheid én zorgzaamheid. Het Finse systeem lijkt daardoor meer waardering te hebben voor ieders eigen expertise, met duidelijke taakverdeling en – cruciaal – een evenwichtige financiering tussen zorg en welzijn.

Opvallend is dat er in Finland veel minder wordt gesproken over inwoners die het zorgsysteem ‘overvragen’ of zorg- en welzijnsverleners die geen passende ondersteuning bieden. Nu moeten we daarbij wel de kanttekening plaatsen dat we tijdens de Beleidsreis geen Finse cliënten- of inwonersvertegenwoordigers spraken. Toch hoor je onder beleidsmakers en professionals minder ‘wij -zij - taal’, en lijkt meer gezamenlijke focus op het welzijn van de inwoner.

Gelijke toegang en kwaliteit voor iedereen?

Tegelijkertijd bestaat dé Fin – net als dé Nederlander – natuurlijk niet. Ondanks de grote hervorming nemen gezondheidsverschillen tussen regio’s en binnen de nieuwe wellbeing counties toe. Vooral mensen in kwetsbare situaties lopen het risico om tussen wal en schip vallen.

Dat risico wordt versterkt doordat de hervorming sterk leunt op data en digitaal gedreven zorg en ondersteuning. Data zijn zelden neutraal en kunnen bestaande ongelijkheden versterken, zeker wanneer AI een rol speelt. Digitale inclusie is nu al een probleem en zal door de vergrijzing alleen maar toenemen. Ook kent Finland private zorgvoorzieningen via werkgevers, waardoor werkenden automatisch een voorsprong hebben op mensen zonder baan. Het verkleinen van gezondheidsverschillen – een veelgenoemde drijfveer achter de hervorming – is daarmee nog lang geen vanzelfsprekendheid.

Centrale visie, sturing en lokale leerruimte?

De grootste verademing en inspiratie die we volgens mij na vier dagen Finland mee naar huis nemen, is het lef waarmee deze hervorming is doorgevoerd. De frisse lucht van Helsinki ademt een heldere visie en daadkracht. De overheid pakt leiderschap, stuurt centraler dan voorheen en creëert tegelijk ruimte voor kort cyclisch leren en bijsturen.

Dat er zoveel data openlijk gedeeld worden tussen verschillende betrokken systeempartijen en iedereen makkelijker verantwoording aan elkaar aflegt, is een groot voordeel. Dat inwoners bovendien zélf toegang hebben tot die data, maakt het nog krachtiger.

Toch blijft een belangrijke vraag bestaan: in hoeverre zijn inwoners, en zeker mensen die vaker met uitsluiting te maken hebben, daadwerkelijk betrokken bij het evalueren en door ontwikkelen van deze transitie? Leidt centralisatie van beleid tot een grotere afstand tussen besluitvorming en de leefwereld van inwoners. En wat betekent dat voor het traditioneel sterke vertrouwen dat Finnen hebben in hun overheid en het zorg- en welzijnssysteem?

In Nederland zien we juist vaak dat vernieuwing van onderop komt: uit gemeenten, wijken en zelfs buurten. Inwoners nemen steeds vaker zelf het initiatief. Wat zou er gebeuren als we dat lokale eigenaarschap combineren met een vleugje Finse helderheid, vertrouwen en centrale slagkracht? Misschien komen we dan verrassend dicht bij een toekomstbestendig stelsel dat zowel menselijk als effectief is. ○

“Wanneer inwoners zelf het initiatief nemen én de ruimte krijgen, komt een menselijk en effectief stelsel ineens dichtbij.”

